

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік Университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

II КНИГА

Қостанай, 2022

УДК 37.02
ББК 74.00
II 23

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Доцанова Алма Иргибаетна, Председатель Правления - Ректор Костанайского регионального университета имени А.Байтурсынова, кандидат экономических наук, профессор;
Исмуратова Галия Суиндиковна, и.о. проректора по научно-инновационному и международному развитию Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова, доктор экономических наук, профессор;
Скударева Галина Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой педагогики и психологии ГОУ ВО Московской области «Государственный гуманитарно-технологический университет»; Почетный работник общего образования Российской Федерации, г. Орехово-Зуево, Россия;
Чекалева Надежда Викторовна, профессор, доктор педагогических наук, заведующая кафедрой педагогики Омского государственного педагогического университета, директор научного центра РАО, член - корреспондент РАО, г. Омск, Россия;
Бектурганова Римма Чингисовна, доктор педагогических наук, советник ректора по педагогическому направлению Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Ахметов Тлеген Альмуханович, и.о. директора педагогического института им. У.Султангазина Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынов, кандидат педагогических наук, профессор;
Демисенова Шнар Сапаровна, заведующий кафедрой педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор;
Утегенова Бибикуль Мазановна, кандидат педагогических наук, профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Смаглий Татьяна Ивановна, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Жетписбаева Айсылу Айратовна, заведующая методическим кабинетом им. Ы.Алтынсарина кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова

II23 «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі»: 2022 жылдың 11 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтурсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022. – 365 б. = «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов»: Материалы международной научно-практической конференции, 11 февраля 2022 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, 2022. – 365 с.

ISBN 978-601-356-122-6

Жинаққа «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланған мәселелердің әртүрлілігі мен кеңдігі мақалалар авторлары үздіксіз білім беру саласын педагогтарды жаңаша даярлау бағдарымен байланыстырып, әр түрлі деңгейдегі білім беру бағдарламаларын іске асырудың тиімді тәжірибесін көрсету, білім мазмұнын жаңарту аясында мұғалімдердің кәсіби шеберлігін арттыру қажеттілігін негіздеу, инновациялық технологиялар мен білім алушылардың тұлғалық дамуын психологиялық-педагогикалық қолдау туралы зерттеулерін еңгізді. Бұл жинақ материалдары ғалымдарға, ЖОО мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагогтар мен психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей раскрыть сущность, тренды и тенденции непрерывности педагогического образования с учетом достижений науки и практики, показать эффективные практики реализации образовательных программ разного уровня, обосновать необходимость совершенствования профессионализма педагогов в условиях новых вызовов в образовательной практике, представить инновационные технологии и форматы психолого-педагогического сопровождения развития личности обучающихся.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

УДК 37.02
ББК 74.00

ISBN 978-601-356-122-6

© А.Байтурсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022
© Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, 2022

СЕКЦИЯ 3

БІЛІМ БЕРУ МАҚСАТТАРЫНА ЖЕТУДЕГІ ТҰЛҒАНЫ СИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ЛИЧНОСТИ В ДОСТИЖЕНИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ

ӨОЖ 37

«МҰҒАЛІМ-ОҚУШЫ» ЖҮЙЕСІНДЕГІ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫҢ ЭМОЦИОНАЛДЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ОҚУШЫНЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫНА ӘСЕРІ

Абдраманова Қызжібек Сатыбалдиевна,
педагогикалық шеберлік орталығының аға менеджері
Қорқыт ата атындағы университет магистранты
Қызылорда қ., Қазақстан

Аннотация

Мұғалім мен оқушы қарым-қатынасы білім сапасын арттыруға ықпал ететін маңызды фактор. Оқушының білім алушылық әлеуетін ашу, академиялық жетістіктерін арттыруда коммуникацияны тиімді орнату қажет. Сенімді, өзара дамуға әсер ететін қарым-қатынас орнатудың өзіндік қиындықтары бар. Мақалада қарым-қатынас тапшылығын азайту бойынша ақпараттар берілген.

Түйінді сөздер: қарым-қатынас, жетістік, оқушы, мұғалім.

Аннотация

Взаимоотношение учителя и ученика является важным фактором, способствующим повышению качества образования. Необходимо эффективно устанавливать коммуникацию в раскрытии образовательного потенциала учащегося, повышении его академических достижений. Общение, которое оказывает влияние на уверенное, взаимное развитие, имеет свои трудности. В статье представлена информация по снижению дефицита общения.

Ключевые слова: взаимоотношение, успех, ученик, учитель.

Abstract

The relationship between teacher and student is an important factor contributing to improving the quality of education. It is necessary to effectively establish communication in the disclosure of the student's educational potential, increasing his academic achievements. Communication, which has an impact on confident, mutual development, has its own difficulties. The article provides information on reducing the communication deficit.

Keywords: relationship, achievement, student, teacher.

Оқытудың тиімділігіне мұғалім мен оқушының қарым-қатынасы айтарлықтай ықпал етеді. Деректерге сүйенсек, мұғалімдерімен жақсы және сындарлы қарым-қатынаста болған оқушылардың оқу жетістіктері жоғары болады [1,1356]. Мұндай мықты қарым-қатынастар оқушылардың сыныпта және мектепте өзін сенімді ұстауына көмектеседі. Дж.Хетти оқушының жақсы оқуына әсер ететін факторларды зерттеп, өзінің «Көзге көрінетін оқу» деген кітабында (2009) метаанализдер нәтижесін жариялады. Зерттеушінің сөзіне сүйенсек, шын мәнісінде оқушының әлеуметтік-экономикалық статусына, мұғалімнің біліктілігіне қарағанда, мұғалім-оқушы қарым-қатынасының білім сапасына ықпалы молырақ. Бұл мұғалім біліктілігі мен оқушының әлеуметтік-экономикалық статусы маңызды емес дегенді білдірмейді, бірақ соның ішінде қарым-қатынасты Дж.Хетти жоғары тиімділік деңгейіне жатқызады.

Оқушымен мен мұғалімнің қарым-қатынасы өте өзекті педагогикалық мәселе. Себебі мұғалім оқушылармен олардың жеке қасиеттерін дамытуға, сондай-ақ оқыту мен тәрбиелеудегі жетістіктерге әсер етуі үшін қарым-қатынас орнатуы керек. Мұғалімнің оқушыға әсері тиімді болуы үшін олардың арасында өзара байланыс болуы керек. Ал бұл байланыстың оқытудың сапасына әсері өте көп. Мұғалім-оқушы қарым-қатынасы жақсы болса, оқушының оқуға ынтасын арттыруға ықпал етеді немесе керісінше бұл қарым-қатынас нашар болса, оқушының оқуға мүлдем ынтасын жоя да алады.

Оқыту үдерісі оқушы үшін коммуникацияны, ортаны қажет етеді. Сондықтан бұл үдерісте оқушының, мұғалімнің бір-бірімен жағымды қарым-қатынас орната алуы өте маңызды. Бұл мәселе

ата-аналар, оқушылар, білім саласындағы мүдделі тараптарға соншалықты маңызды болып көрінбес, алайда мұғалім мен оқушының арасындағы диалогтың сапалы, оқу үдерісінің жылдам әрі нәтижелі болуына айтарлықтай үлес қоса алатын аспект.

Педагогикалық қарым-қатынас- өнімді болуы керек. Мұндай қарым-қатынастың нәтижесі мұғалімнің де, оқушының да рухани байуы ғана емес, сонымен қатар оқыту мен тәрбиелеуде жетістікке жету болып табылады. Біріншіден, мұғалім оқушының рухани әлемін құрметтеуі, оның ерік-жігерін, мұғалімге қарсылық білдіру құқығын және мінез-құлқыты дамытуды көздеуі керек. Екіншіден, оқушының әлеміне деген қызығушылық және оның сәттілігі мен сәтсіздігіне деген жанашырлығына қатысуы. Үшіншіден, даралықты өзіне тән барлық қасиеттер мен қабілеттерді құндылық ретінде қабылдау.

Оқушылармен жақсы қарым-қатынаста бола отырып, мұғалімдер оларға ынталы болуға және оқу процесіне қатысуға мүмкіндік бере алады. Егер қарым-қатынас дұрыс құрылған болса, оқушылар оқуға белсенді қатысады, олардың оқып үйренуге деген мотивациясы жоғары және тұрақты болады.

Қарым-қатынасты ұйымдастырудағы шығармашылық сөзсіз баланы дәл түсіну, онымен қарым-қатынасты жоғарыдан төменге жоспарламау және педагогикалық процестің мақсаттарына сәйкес қарым-қатынасты қалпына келтіру үшін оқушы алдында психологиялық теңдік пен қадір-қасиеттің бірлігіне қол жеткізу қабілетіне әкеледі. Мұғалімнің қамқорлық таныта сөйлеуі, жалпы эмоциялық зияттың көрініс табуы, оқушы үшін ынталандыру көзі болып табылады. Көрнекті педагог В.А.Сластенин мұғалім өзінің талаптарына ғана емес, оны балаға жеткізудегі дауыс ырғағы мен тонына мән беру керектігін айтады. Мысалы: «Осында кел» деген қарапайым екі сөзді әртүрлі дауыс ырғағымен айтуға болады [2,496б]. Сондай - ақ, оқушымен қарым-қатынастың эмоциялық тұрпаты жайлы қазақтың алғашқы ұстазы Ы.Алтынсариннің «Оқушы сабақты білмей қалса оған ұрыспау керек. Оған сабақты білдіре алмаған кемістікті өзіңнен іздеуің керек» деген өсиетін де есте сақтаған артықтық етпейді. Мұғаліммен қарым-қатынас кезінде баланың психикалық жағдайын ескеру қажет. Қарым-қатынас жасау үшін оқушы бір психологиялық күйден екіншісіне ауысуы керек. Сондықтан, әдетте, оқушыға қойылатын талап оған наразылық пен қарсылық тудырады. Қарым-қатынаста жағымсыз шиеленіс пайда болады және бұл жағымсыз эмоцияларды қалдырады.

Салыстырмалы түрде айтқанда, қарым-қатынас әрқашан екі деңгейде болуы мүмкін: мұғалім мен оқушы бір деңгейде болған кезде және мұғалім оқушыдан жоғары болған кезде. Кейде оқушы үшін мұғалімнен жоғары болу қажет және ұтымды болып көрінкі мүмкін, бірақ бұл мұғалімнің оқушылармен педагогикалық тұрғыдан қарым-қатынасы нәтижесіз болады. Ал қарым-қатынастың басқа деңгейі оларды әрқашан қарсылыққа итермелейді. Оқушымен қарым-қатынас жасау үшін алдымен оқушылардың қасында олармен бірдей деңгейде отыру керек және мүмкіндігінше оларға жоғарыдан төмен қарауды болдырмау керек.

Балалармен қарым-қатынаста мұғалім қашықтықты сақтауы маңызды. Мұғалім балалардан қаншалықты қорқатын болса, соғұрлым өзін сенімсіз ұстайды, ал бұл сенімсіздік оқушымен қашықтықты одан сайын арттыра түседі.

Мұғалімнің оқушылармен қарым-қатынасының құрылымы келесі компоненттерден тұрады: когнитивті, коммуникативті, рефлексивті-реттеуші, аффективті және рухани компонент.

Когнитивтік компонент байланыстың жалпы заңдылықтарын; қарым-қатынастың құрылымын, қарым-қатынасының коммуникациялық, интербелсенділік және перцептивтік аспектілерін іске асыру ерекшеліктерін; коммуникацияларды және тұлғааралық қатынастарды зерттеу әдістерін; педагогикалық және жалпы адамзаттық коммуникацияларды ұйымдастырудың негізгі психологиялық және педагогикалық алғышарттарын білуден тұрады. Мұғалімнің қарым-қатынас тақырыбын білетін ақпараттық күші оған ауырлық пен шиеленісті төмендетуді қамтамасыз ету үшін осы қиын жағдайдан шығудың жолын жан-жақты іздеуге мүмкіндік береді.

Коммуникативті компонент-бұл коммуникативті құралдардың, әдістердің барлық арсеналын қолдана отырып ақпарат беру мүмкіндігі; бірлескен іс-әрекет процесінде балалармен қарым-қатынасты ұйымдастыруды қамтиды.

Рефлексивті – реттеуші компонент, С.И.Самыгин, Л.Д.Столяренко – қазіргі эмоционалды және психологиялық жағдайды түсіну, олардың жеке қасиеттері мен басқа адамның мінез-құлқын барабар қабылдау және объективті бағалау; байланыс серіктестеріне әсер ету үшін дұрыс және тәрбиелік тәсіл; өзіндік ақыл-ой, мінез-құлқы және дамуды басқару болып табылады [3, 480б].

Аффективті компонент-байланыс серіктестері арасында туындайтын қарым-қатынасты, тәжірибені сипаттайтын эмоционалды күй.

Рухани компонент-бұл ақыл-ой қабілеттері мен рухани күй. Рухани қабілеттер-бұл өз жұмысында басқа адамдарды түсіну, бағалау және бейнелеу қабілеті, олар адамның ақыл-ойы мен руханиятының ажырамас көрінісі болып табылады. Рухани қабілеттерді рухани мемлекет ұғымына жүгінбей түсіну мүмкін емес [4]. Рухани бай мұғалім қарым-қатынаста басқа адамдарды рухани мазмұнымен түсінуге, қабылдауға және орналастыруға тырысады.

Ал, шетелдік ғалымдар ішінде Харгривс (1994) оқушы мен мұғалімнің қарым-қатынасы жайында былай дейді: «Жақсы оқыту оң эмоцияларға толы болуы керек. Бұл жай ғана білім беру мәселесі емес өз пәнін, тиімділігін, дұрыс құзыретінің болуын зерделеуден тұрады. Жақсы мұғалімдер

машиналды білім бермейді. Олар білім алушылармен қарым-қатынас жасайды және өз жұмысын эмоциялармен, шығармашылықпен, қуанышты көңіл-күймен толтырады.

Жақсы және қолдаушы қарым-қатынас оқушыларға қауіпсіз жағдай жасау және білім беру үшін қажет. Мұғалімнің жағымды қарым-қатынасы оқушыларға өздерін қауіпсіздікте сезінуге және мұғалім тарапынан қысымның жоқтығына сенімділік туғызып, оқуға деген ынтаны арттырады. Атап айтқанда, оқушылар жағымды эмоционалды күйге енгенде ақпаратты жақсы есте сақтайды [5].

Оқытушылар мен оқушылар арасындағы қарым-қатынас сапаға әсер ететіндігі жайлы Дэвистің айтуы бойынша (2003), мұғалімдер оқушыларды оқуға және сыныптағы оқу тәжірибесіне ынталандырады. Әлеуметтену агенттері ретінде әрекет ете отырып, мұғалімдер әлеуметтік және оқушылардың зияткерлік тәжірибесін молайтады. Оқушыларды ынталандыру және оқыту, оқушылардың оқуға деген қажеттілігін қанағаттандыру арқылы эмоционалды, мінез-құлық және академиялық даму үшін реттеуші функциясын атқарады.

Сонымен қатар, мұғалімдермен қарым-қатынас оқушының бастауыш сыныптан орта буынға, одан ары жоғары сыныпқа ауысу кезінде де маңызды рөл атқарады. Жас өспірімде кездесетін дағдарыстарды жеңуге ықпал етеді. Осындай маңызды кезеңдерде мұғалімдер оқушыларға мәселелерді шешудің жолдарын ұсынатын ментор рөліне ауысады.

Оқушыларға қамқорлық жасайтын мұғалім білімді эмоционалды түрде жеткізеді және олармен жақсы қарым-қатынас жасайды. Анджела Майерс 20 жылдам астам уақыт оқушы-мұғалім қарым-қатынасын зерттеген. Өзінің «Оқушылар мұғалімнің қандай болғанын қалайды?» деген мақаласында оқушыларға мұғалім тарапынан көбіне қамқорлық қажет екенін байқаған. Оқушыларға мұғалімдер олардың қаншалықты маңызды екенін айтып отыру керек деп тұжырымдайды. Зерттеулерге сүйенсек, жақсы қарым-қатынаста болу оқушыларға мектеп тіршілігіне тез икемделуге ықпал етеді. Дегенмен бұл оқушыларға өз қалағанын жасауға рұқсат беру керек дегенді білдірмейді. Оқушыларға да тәртіп пен қауіпсіздікте болған ұнайды, оларға мұғалім өзінің шынайы ниетін жеткізіп, тәртіп пен қатар сенімді өзара байланыс орнату керек [6].

Оқушылар оқу барысында уақыттың көп бөлігін мұғалімдермен өткізеді. Жұмыс күндерінің көп бөлігін сынып жетекшілерімен өткізеді. Мектепке келген сәттен бастап оны бітіргенге дейін оқушылар мен олардың мұғалімдері күн сайын серіктестікте бірге жұмыс істейді. Оқушылар мұғалімдердің оларға қамқор екенін, оларға жаны ашитын көмекші екенін сезгенде тәртіп мәселесі түзетіліп, академиялық білім жетістіктер арта түседі.

Тәртіпті қамтамасыз ету

Көптеген балалар сыныпта тәртіптің болуына оң жауап береді. Бұл оларды қауіпсіз сезінуге және оқу деңгейінің жоғарылауына әкеледі. Құрылым мен тәртіпке мән бермейтін мұғалімдер қымбат оқу уақытын жоғалтып қана қоймайды, сабақ процедурасына кедергі келтіретін тәртіп мәселелеріне душар болады. Мұғалімдер нақты оқу мақсаттарын қойып, сабақ процедураларын қолдана отырып, сабақтың белгілі бір ритмін, тонын қоюы өте маңызды. Оқушылар шекаралар бұзылған кезде мұғалімнің талапшылдығын көруі қажет.

Ынтамен және құмарлықпен үйрету

Мұғалім өзі үйрететін мазмұнға ынталы және ынталы болған кезде студенттер оң жауап береді. Толқу жұқпалы. Мұғалім жаңа мазмұнды енгізуге ынталы болған кезде, оқушылар келіседі. Олар мұғалім сияқты толқып, оқу деңгейінің жоғарылауына әкеледі. Сіз үйрететін мазмұнға құмар болған кезде, сіздің сыныптағы оқушыларға молшылық беріледі. Егер сіз толқып кетпесеңіз, неге студенттеріңіз толқуы керек?

Өзілді қолдану

Оқу үдерісі, сабақ оқушыны жалықтырмауы қажет. Жағымды эмоциялық тұрғыда қабылданған ақпараттың жадыда ұзақ сақталатыны белгілі. Сондықтан мұғалімдер сол күні үйрететін мазмұнға байланысты тиісті өзілмен бөлісуді қамтуы мүмкін. Өзілді оңтайлы қолданудың да түрлі жолдары бар. Оқушылар үшін сабаққа келу ауыр стресс туғызатын үдерістен гөрі, қуаныш сыйлайтын болса, оқыту тиімдірек болады.

Оқушылардың қызығушылықтарын мұғалімнің өз мүддесіне пайдалануы

Әрбір оқушының өз қызығушылығы болады. Мұғалімдер бұл қызығушылықтар мен хоббиді өз сабақтарына қосу арқылы өз мүдделері үшін пайдалануы керек. Оқушылардан алынатын сауалнамалар – бұл қызығушылықтарды анықтаудың керемет тәсілі. Оқушылардың қызығатын тақырыптары мен хоббилеріне қатысты жаттығулар оларды шабыттандырады.

Оқушылардың мектептен тыс өміріне қызығушылық таныту

Оқушылармен тіл табысудың тағы бір тиімді жолы олардың сабақтан тыс өмірімен танысу. Сабақтан тыс кезінде немен шұғылданатынын біліп, оны кәсіпке айналдыру жолдарын көрсету қажет. Оқушыны шамадан тыс күрделі тапсырмалар, үй тапсырмасының тым шамадан тыс мөлшерінің болмауын қадағалаған жөн.

Егер біз оқушыларға құрметпен қарасақ, олар да өзгелерге құрмет көрсетуді үйренеді. Сондықтан мұғалім дауыс ырғағын көтермей, байыппен сөйлегені дұрыс. Сарказм, ыңғайсыз жағдайға түсіру бүкіл сыныптың құрметін жоғалтуға әкеледі. Мұғалімдер жағдайларды кәсіби түрде шешуі керек.

Мұғалім мәселелерді жеке, құрметпен, бірақ сонымен бірге тікелей және беделді түрде шешуі тиіс. Сондай-ақ, мұғалімнің оқушылармен қарым-қатынаста әділ және дәйекті болуы өте маңызды.

Әдебиеттер тізімі:

1. Hattie, J. Visible Learning – A Synthesis of over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. New York: Routledge. (2009).
2. Слостенин, В.А. Педагогика: Учебник для студентов учреждений высш. проф. образования / В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов. – М.: ИЦ Академия, 2012. - 608 с.
3. Самыгин, С.И. Психология и педагогика: Учебное пособие / С.И.Самыгин, Л.Д.Столяренко. – М.: КноРус, 2012. – 480 с.
4. Boekaerts, M., Pintrich, P., & Zeidner, M. Self-Regulation: An Introductory Review. Handbook of Self-Regulation (pp. 1-9). San Diego, CA: Academic Press. (2000). <http://dx.doi.org/10.1016/B978-012109890-2/50030-5>
5. Marzano, R. Classroom Management That Works – Research Based Strategies for Every Teacher. New Jersey: Pearson Education Inc. (2009).
6. Canter, L., & Canter, M. (1976). Assertive discipline: A take-charge approach for today's educators. Seal Beach, CA: Canter& Associates.

УДК 179.9

ПРОБЛЕМЫ ДЕТСКО-РОДИТЕЛЬСКИХ ОТНОШЕНИЙ В СЕМЬЕ

Абдуллина Динагуль Ашимовна,
магистрант 2 курса ОП Педагогика и психология
Костанайский региональный университет
им. А.Байтурсынова, г.Костанай, Казахстан

Аннотация

Мақалада отбасындағы ата-ана мен бала қарым-қатынасы мәселесі қарастырылады, баланың тұлғасын қалыптастырудағы қарым-қатынастың рөлі ашылады.

Түйінді сөздер: ата-ана мен бала қарым-қатынасы, тәрбие, қалыптасуы, бала психологиясы

Аннотация

В статье рассматривается проблема взаимоотношений родителей и детей в семье, раскрывается роль отношений в формировании личности ребенка.

Ключевые слова: детско-родительские отношения, воспитание, формирование, детская психология

Abstract

The article deals with the problem of child-parent relations in the family, reveals the role of communication in the formation of a child's personality.

Keywords: child-parent relations, upbringing, formation, child psychology

Семья является одним из важнейших воспитательных институтов, и ее роль и значение в формировании личности трудно переоценить. Семья тесно связана с браком, отношениями между родителями и детьми. Дети чутко реагируют на все изменения в семье. К наиболее острым детям относятся развод, длительное пребывание одного или двух родителей, семейные конфликты, отсутствие родительского тепла, отказ от ребенка и др. В результате отношения с родителями ухудшаются, поэтому позитивные отношения с родителями являются важным фактором нормального психологического развития ребенка.

Глубокие изменения во всех сферах жизни общества по-новому ставят перед психологической наукой проблему изучения процессов взаимодействия ребенка со взрослыми в семье.

Семейный мир становится примером для ребенка, на основе которого формируется его отношение ко всему, что ему предстоит пережить в последующие годы жизни в большом мире, т.е. семья для ребенка является школой общения с людьми [1с.189].

Теоретический и практический интерес к проблеме семьи существует до тех пор, пока человечество не станет общиной. Семья-система социального обслуживания человека, один из основных институтов общества. Она меняется и находится в движении не только под влиянием общественно-политических условий, но и в зависимости от внутренних процессов ее развития.

Семья является предметом изучения многих социальных наук, таких как философия, история, этнография, социология, демография, психология и наука о семье. Семья представляет собой сложную общественную формацию и поэтому, с одной стороны, многозначное понимание социального института раскрывает сущность семьи с широкой социальной точки зрения в связи с